

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Андрій ЄРМОЛЕНКО

«ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

INTERACTIVE

СХВАЛЕНО

кафедрою методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін
протокол № 3 від « 21 » березня 2022 р.
завідувач кафедри

Андрій ЄРМОЛЕНКО

Біла Церква – 2022

Категорія слухачів: педагогічні працівники закладів професійної освіти

Розробник: Єрмоленко Андрій Борисович, завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кандидат політичних наук, доцент

Інтерактивні технології навчання: електронний навчальний курс.
А. Єрмоленко. Біла Церква: БІНПО, 2022. 37 с.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання для комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання.

Електронний навчальний курс (ЕНК) **«Інтерактивні технології навчання»** є складником змістового модуля Модулю № 4 «Освітні інновації в професійній діяльності педагога». Мета ЕНК полягає у систематизації, поглибленні та оновленні теоретичних знань щодо принципів, ознак, технологій та методів інтерактивного навчання; організації навчання у співдії та розширенні можливостей застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.

ЕНК **«Інтерактивні технології навчання»** розрахований на викладання для категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації: педагогічні працівники закладів професійної освіти для дистанційної, очно-дистанційної, та заочної форм навчання.

Бюджет навчального часу становить *8 годин*, із яких: *лекції (2 год.)*, *семінарське заняття (4 год.)*, *самостійна робота (2 год.)*.

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. АНОТАЦІЯ	4
2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ	7
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ...	15
4. ЗМІСТ ЕНК ЗА ТЕМАМИ	16
5. ПЛАН ЛЕКЦІЇ	17
6. ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	17
7. САМОСТІЙНА РОБОТА	18
8. ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ	19
9. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА	28
10. КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ Й САМООЦІНКИ	28
11. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ	29
12. РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА	32
13. АНЕКС. ІНТЕГРАЦІЙНІ ІГРИ	34
14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	35

1. АНОТАЦІЯ

Те, що я чую, я забуваю.

Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю.

Те, що я чую, бачу й обговорюю, я починаю розуміти.

Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю, я набуваю знань і навичок.

Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром.

Конфуцій

Сучасність формує нові вимоги до освітнього середовища, сутності, змісту та організації занять. Інтерактивні технології дозволяють активізувати освітній процес, зробити його більш цікавим, базуються на активній взаємодії та особистісному прояві викладачів і здобувачів освіти. Це дозволяє змістити акцент із засвоєння інформації на розвиток способів мислення і діяльності здобувачів освіти. З іншого боку, інтеракція є актуальним способом освітньої і виховної діяльності педагогічного працівника. В умовах сучасної системи освіти головне завдання викладача не лише дати здобувачу освіти фундаментальні знання, а також забезпечити для нього всі необхідні умови, які б сприяли його самоосвіті.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання, за яких кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, формує інтелектуальний потенціал; сприяння розвитку природних задатків, їхніх моральних якостей; налаштування на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає їхнім духовним потребам, задовольняє їхні прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Усе це є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу. Виконання такого завдання можливе лише за суб'єкт-суб'єктної моделі навчання, у якій провідне значення має застосування інтерактивних методів навчання.

Інтерактивне навчання дає можливість педагогу раціонально використовувати час заняття, водночас дозволяє здобувачу освіти проявити себе, у тому числі під час самостійної роботи. Тому застосування на заняттях сучасних освітніх технологій, зокрема технологій інтерактивного навчання, може зробити заняття більш змістовним, а викладачу дозволяє легко залучати здобувачів освіти до освітнього процесу.

Програму ЕНК побудовано з урахуванням **принципів**, зокрема **освіти дорослих**, серед яких:

принцип спільної діяльності, що забезпечує єдність діяльності тих, хто навчається, з тими, хто навчає, а також з іншими, які навчаються, щодо планування, реалізації, оцінювання і корекції процесу навчання;

індивідуалізації навчання, відповідно до цього принципу кожен, хто навчається, спільно з тим, хто навчає, а в деяких випадках і з іншими курсантами, створює індивідуальну програму навчання, що орієнтована на конкретні освітні потреби й цілі навчання та враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні й когнітивні особливості того, хто навчається;

принцип опори на досвід того, хто навчається, згідно з яким досвід того, хто навчається, використовується як одне з джерел навчання самого слухача та його колег;

системності навчання, цей принцип передбачає дотримання відповідності цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання та оцінювання його результатів;

контекстності навчання спрямована на визначення конкретних, життєво важливих для того, хто навчається, цілей, орієнтованих на виконання ним соціальних ролей або вдосконалення особистості з урахуванням умов професійної, соціальної, побутової діяльності тощо.

А також **принципів: науковості**, що вимагає, щоб зміст освіти відповідав досягненням науки у відповідній галузі знань, а саме урахування достовірних, науково обґрунтованих фактів, явищ, процесів, законів, особливостей розвитку і становлення наукових відкриттів, ознайомлення з різними напрямками наукових пошуків та перспективами розвитку наукових гіпотез.

Систематичності й послідовності – впливає з того, що пізнання навколишнього світу можливе лише у певній системі, і кожна наука являє собою систему знань, об'єднаних між собою внутрішніми зв'язками. Принцип систематичності й послідовності має діяти також на рівні міжпредметних зв'язків.

Свідомості навчання базується на постулаті, що знання передати не можна. Вони стають надбанням людини лише в результаті самостійної свідомої діяльності. Свідоме учіння зумовлюється, передусім, рівнем сформованості мотивів навчання, розумінням практичної цінності й потреби в знаннях для обраної професійної діяльності.

Активності й самостійності у навчанні впливає із важливої закономірності пізнавальної діяльності людини: знання – це результат самостійної розумової праці особистості. Лише розумова праця є запорукою інтелектуального розвитку людини, міцності отриманих знань, формування дієвих мотивів навчання.

Зв'язку навчання з практичною діяльністю, реаліями життя. Навчання лише тоді є успішним, коли особистість відчуває корисність і потрібність засвоєваних знань. Адже сутність діяльності професійних навчальних закладів зводиться до підготовки людини до активної продуктивної праці у сфері створення духовних і матеріальних цінностей тощо.

Орієнтація освіти на компетентності вимагає не тільки зміни змістовного складника дисциплін, модулів, спецкурсів, що вивчаються, а й методів і форм організації освітнього процесу, засобів активізації діяльності, наближення тем до реального життя та пошуку шляхів вирішення проблем, що виникають.

Оскільки природа компетентностей діяльнісна, компетентним можна стати лише через пошук, досвід, вибір відповідних моделей навчання. При такому навчанні формуються та розвиваються такі якості, як самостійність здобувачів освіти, відповідальність прийняття рішень; пізнавальна, творча, комунікативна, особистісна активність, що визначає основні якості компетентного працівника на ринку праці.

Мета електронного навчального курсу «Інтерактивні технології навчання» полягає у систематизації, поглибленні та оновленні теоретичних знань щодо принципів, ознак, технологій та методів інтерактивного навчання; організації навчання у співдії та розширенні можливостей застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.

Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання сполуки **завдань**:

- поглиблення знань про науково-теоретичні та організаційно-методичні засади інтерактивного навчання;
- розширення уявлення про практику застосування інтерактивних технологій, форм і методів навчання;
- розвиток методичної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- побудова ефективної комунікації в системах «педагог-здобувач освіти», «здобувач освіти - здобувач освіти»;

- набуття практичного досвіду застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.

Матеріали ЕНК «Інтерактивні технології навчання» спрямовано на розвиток методичної, спеціальної, інноваційної та комунікаційної компетентностей педагогічних працівників.

Контент ЕНК

визначається понятійним міжпредметним зв'язком з таких освітніх і наукових галузей: філософських, інформаційних, педагогічних, управлінських тощо.

Бюджет навчального часу становить 8 годин ($\approx 0,3$ кредиту ЄКТС).

Освітній процес здійснюється за такими **формами**: лекція (2 год.), семінарське заняття (4 год.), самостійна робота (2 год.).

Методи навчання: мозкового штурму, кейсів, рольових ігор, проектування нестандартних віртуальних ситуацій, освітні проекти, інтерв'ї, інтерактивної дискусії тощо.

Засоби навчання: електронні засоби навчання (електронні посібники, цифрові комплекси, комп'ютерні тести, дистанційний курс і т.п.), навчально-методичні посібники, науково-популярна література, інформаційні ресурси Інтернету, освітньо-інформаційні портали тощо.

Додаткові навчальні ресурси: Освітня платформа БІНПО LMS "PROFOSVITA" (<https://profosvita.org>), ресурс Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти в Електронній бібліотеці НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/bticesheiuem/>), інформаційно-методичний ресурс «Методична скарбничка» та сайт БІНПО (<https://binpo.com.ua>.)

2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

Обсяг курсу	На опанування матеріалів електронного навчального курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідають $\approx 0,3$ ЄКТС-кредиту
-------------	---

Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
А	Мета
	систематизація, поглиблення та оновлення теоретичних знань щодо принципів, ознак, технологій та методів інтерактивного навчання; організації навчання у співдії та розширенні можливостей застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі.
В	Характеристика Типової програми
1. Функціональна спрямованість	Безперервний професійний розвиток фахівців в умовах формальної, неформальної, інформальної освіти для виконання нових професійних завдань, інноваційних ролей і функцій, реагування за виклики знаннєвого суспільства, замовників освітніх послуг та ключових стейкхолдерів
2. Фокус Типової програми	<p><i>Забезпечення якості професійної освіти шляхом компетентнісного розвитку педагогічних працівників.</i></p> <p>Акцент на розвиток ключових компетентностей фахівців із питань:</p> <p><i>поглиблення та оновлення теоретичних знань щодо принципів, ознак, технологій та методів інтерактивного навчання;</i></p> <p><i>організації навчання у співдії та розширенні можливостей застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі;</i></p> <p><i>безперервного процесу навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності;</i></p> <p><i>модернізації освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу тощо.</i></p>
3. Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного навчального курсу орієнтована на розвиток ключових компетентностей

	фахівців в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти впродовж життя.
4. Особливості Типової програми	<p><i>Програма містить комплекс освітніх компонентів, зокрема навчальні заняття, індивідуальні завдання, контрольні заходи тощо. Вона спрямована на досягнення визначених результатів навчання (компетентностей), що дає право фахівцям на отримання визначеної освітньої та професійної кваліфікації відповідно до суспільних та освітніх викликів, запитів роботодавців і ключових стейкхолдерів. Сприяє розвитку гармонійної, морально досконалої, соціально активної, професійно компетентної й саморозвивальної особистості.</i></p> <p>Роботодавці і ключові стейкхолдери безпосередньо та/або через свої об'єднання, за необхідності, залучаються до корегування Програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.</p> <p><i>Типова програма складається із трьох змістових модулів:</i></p> <p>ЗМ.1. Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання.</p> <p>ЗМ.2. Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця.</p> <p>ЗМ.3. Методика організації та проведення інтерактивних занять.</p> <p>Кожен змістовий модуль завершується певним видом контролю (тести, опитування, завдання, тощо).</p>
5. Цільова група	Педагогічні працівники та керівні кадри закладів професійної освіти галузі знань 01 «Освіта». Поряд з цим може бути використана для фахового розвитку інших педагогічних працівників галузі знань 01 «Освіта» та зацікавлених осіб.
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання
Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція педагогічного працівника

Продовження навчання	Програма передбачає можливість подальшого науково-методичного супроводу ¹ в міжквестаційний період, розширення та поглиблення професійних знань, умінь, навичок у системі неформальної та інформальної освіти. Співпраця в міжкурсовий період обумовлюється можливістю укладання Угод про співпрацю між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти і суб'єктами підвищення кваліфікації та наданням подальшої підтримки / супроводу засобами консультацій, проведенням спільних заходів, можливістю участі у наукових заходах, що організуються Інститутом, тощо.
D	Стиль і методика навчання
Підходи до викладання і навчання	Програму ЕНК побудовано з урахуванням принципів, зокрема освіти дорослих, серед яких: принцип спільної діяльності; індивідуалізації навчання; принцип опори на досвід того, хто навчається; системності навчання; контекстності навчання, та ін. Спрямована на визначення конкретних, життєво важливих для того, хто навчається, цілей, орієнтованих на виконання ним соціальних ролей або вдосконалення особистості з урахуванням умов професійної, соціальної, побутової діяльності тощо. А також принципів: науковості, систематичності й послідовності, свідомості навчання, активності й самостійності у навчанні, формування дієвих мотивів навчання, зв'язку навчання з практичною діяльністю, реаліями життя, тощо.
Система оцінювання	Результати засвоєння матеріалів Типової програми та розвитку компетентностей визначаються за результатами тестування, опитування і самоаналізу (зараховано/ не зараховано)

¹ **Технологію науково-методичного супроводу** інтерпретують як педагогічну систему, що гарантує досягнення певної мети через чітко визначену послідовність дій, змісту, методів, спроектованих на розв'язання проміжних цілей і наперед визначений кінцевий результат, забезпечує максимальну активність педагогічних працівників в освітньому процесі, відповідає інтересам і запитам на знання

Е	Програмні компетентності
1. Інтегральна компетентність	<p><i>Кваліфікаційний рівень 7:</i> здатність особи вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p><i>Кваліфікаційний рівень 8:</i> здатність особи розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p><i>Кваліфікаційний рівень 9:</i> здатність особи розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.</p>
2 Загальні компетентності	<p><i>Загальнопрофесійні компетентності</i> – знання та уміння, що є загальними (спільними) для професії. Якщо навчання здійснюється безперервно на декілька професійних кваліфікацій, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації.</p> <p><i>Нормативно-правова</i> – здатність ефективно використовувати у професійній діяльності законодавчі та інші нормативні документи органів державної влади для вирішення відповідних професійних завдань. Передбачає здатність організувати діяльність фахівців системи освіти та/або власну професійну діяльність на основі нормативно-правових документів, вимог безпеки життєдіяльності, ринку освітніх послуг, автономії закладу / установи / організації освіти та академічної свободи тощо.</p>

	<p><i>Освітологічна</i> – здатність інтегрувати знання з сучасної педагогіки, психології та філософії, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності в освітній діяльності.</p>
<p>3. Фахові компетентності</p>	<p>компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю. Це - інтегративне особистісне утворення, що має відповідні психологічні складові, закономірності та механізми розвитку і формується під впливом певних конкретних детермінант у процесі професійної діяльності та навчання.</p> <p>Серед фахових компетентностей педагога професійної (професійно-технічної) освіти виокремлюємо такі:</p> <p><i>андрагогічна компетентність</i> – уміння визначати освітні потреби і запити здобувачів освіти різних вікових категорій, урахувати особливості їх мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії; створювати оптимальні умови для навчання, вирішувати професійні проблеми і завдання з використанням знань, професійного та особистісного досвіду; опанування вміннями, навичками планування, реалізації, добору змісту, форм, методів навчання;</p> <p><i>інноваційно-дослідницька</i> – здатність інноваційно вирішувати наукові / практичні професійні завдання; планувати, організовувати та здійснювати експериментальні дослідження щодо визначення оптимальних умов функціонування освітніх організацій, розвитку суб'єктів освітнього процесу; психологічного супроводу й підтримки інноваційних форм і методів роботи закладу освіти тощо;</p>

компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної, інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) та вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо;

управлінська: характеризується умінням планувати, організувати і контролювати професійну діяльність відповідно до сучасних вимог; володіти технологіями науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах реформ і соціальних трансформацій; здатність мотивувати себе та інших суб'єктів освітнього процесу до цілеспрямованого руху до розвитку ключових компетентностей в умовах формальної, неформальної, інформальної освіти; створювати умови та здійснювати професійну діяльність на засадах лідерства та педагогіки партнерства; мотивувати себе та інших суб'єктів освітнього процесу до цілеспрямованого руху до спільної мети.

ціннісно-світоглядна компетентність – застосування на предметному рівні знань із педагогічної аксіології, що з одного боку, формують професійну і світоглядну позицію педагога професійної (професійно-технічної) освіти, стиль професійно-педагогічної взаємодії, а з іншого – ціннісно-світоглядну позицію здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема оволодіння ціннісними орієнтаціями, що спрямовані на суспільно-соціальні цінності педагогічної професії (загальнопедагогічні орієнтації), сприяють розвитку особистості як головної педагогічної цінності, її інтелектуальних можливостей, творчих

	<p>здібностей, самореалізації педагога в професійно-педагогічній діяльності (особистісно-розвивальні орієнтації), скеровані на предметно-викладацьку діяльність педагога (предметно-діяльнісні орієнтації), пов'язані з особливостями педагогічної професії (професійно-прагматичні орієнтації).</p> <p><i>методична</i> – характеризується володінням різноманітними методами навчання, знання дидактичних методів і прийомів та вміння застосовувати їх у процесі навчання, а також знання психологічних механізмів засвоєння знань і вмінь. Проявляється через оволодіння формами, засобами, шляхами, методами та прийомами педагогічних впливів, їх ефективне використання й диференціацію; вміння застосовувати набуті теоретичні професійні знання у практичній діяльності.</p>
F	Програмні результати навчання
<i>Знання і розуміння</i>	<ul style="list-style-type: none"> - теоретичні відомості про сутність, класифікацію та особливості інтерактивних технологій навчання; - методологічну основу інтерактивного навчання; - педагогічні умови реалізації інтерактивного навчання; - методика проведення занять із використанням інтерації;
Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - проведення занять із використанням інтерактивних форм, методів, прийомів, елементів; - визначати педагогічні умови застосування та інтеракції в процесі занять; - здійснювати підбір ефективних інтеракцій відповідно до мети і завдань заняття; - проектувати заняття із застосуванням інтерактивних технологій навчання;
Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення доцільності організації освітньої практики на принципах активізації діяльній ролі здобувачів освіти, розвитку їх професійних та особистісних якостей в контексті компетентнісного зростання;

	- усвідомлення ролі педагогічного працівника, як наставника професійно-орієнтованого зростання майбутнього кваліфікованого робітника в освітньому середовищі.
--	---

Ключові слова: інтерактивні технології, інтерактивні методи, інтерактивні форми, інтеракція, інноваційне, освітнє середовище, організаційний компонент, педагогічні умови, способи мислення і діяльності здобувача освіти.

Навчальна концепція. Реалізація завдань ЕНК здійснюється в дистанційному форматі, через участь у лекціях, семінарських заняттях, самостійної роботи шляхом:

- розгляду навчального матеріалу на лекціях;
- участі у семінарських заняттях з метою розвитку критичного мислення, установок і необхідних якостей для використання у професійній діяльності здобутих знань, умінь (навичок);
- самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу на основі розробленого комплексу навчально-методичних матеріалів;
- виконання практичних завдань, контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання;
- участі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ

№ з/п	Тематичний план	Форми заняття, кількість годин			
		Лекції	Семінарське заняття	Самостійна робота	Разом
1.	Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання	2			2
2.	Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця		2		2

3.	Методика організації та проведення інтерактивних занять		2	2	4
	<i>Разом</i>	2	4	2	8

4. ЗМІСТ ЕНК ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання.

Інноваційні методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем. Освітні моделі і стратегії. Поняття інтерактиву, інтерактивно-комунікаційна взаємодія. Сутність понять «інтерактивність», «інтерактивне навчання». Педагогічні умови реалізації інтерактивного навчання. Суть інтерактивності в процесі навчання, основні ознаки. Історичний екскурс. Педагог як організатор інтерактивної взаємодії у процесі навчання. Провідні ознаки й інструменти інтерактивного навчання. Навчання в співдії: теорія та практика. Розробка екосистеми інноваційного освітнього середовища закладу освіти.

Тема 2. Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця.

Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних технологій навчання. Мета і завдання застосування інтерактивних технологій у навчанні. Інтерактивні технології – ефективний засіб підвищення якості навчання. Подолання труднощів у ефективному застосуванні інтерактивних методів навчання між викладачем та здобувачем освіти. Технології особистісно-орієнтованого навчання. Форми інтерактивного навчання. Методи інтерактивного навчання: кооперативне навчання, інтерактивна дискусія, інтерактивний тренінг, майстер-клас, метод колективної генерації ідей. Критерії вибору інтерактивних форм і методів. Особливості використання різних методів інтерактивного викладання.

Тема 3. Методика організації та проведення інтерактивних занять.

Методика проведення інтерактивного заняття. Основні правила організації інтерактивного навчання. Приклади використання інтерактивних елементів під час проведення заняття. Практичні аспекти підготовки та використання інтерактивних навчальних матеріалів. Види активних методик: вступні методики; основні (ключові) методики; завершальні (підсумкові) методики; допоміжні методики (енерджайзери) Етапи планування тренінгу. Створення концепції тренінгу. Проведення тренінгу.

5. ПЛАН ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Методологічні засади і принципи інтерактивного навчання (2 год.)

1. Інноваційні методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем.
2. Поняття інтерактиву. Педагогічні умови реалізації інтерактивного навчання.
3. Суть інтерактивності в процесі навчання, основні ознаки.
4. Історичний екскурс.
5. Педагог як організатор інтерактивної взаємодії у процесі навчання.

6. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 2. Інтерактивні технології як засіб формування особистості конкурентоспроможного фахівця. (2 год.)

Питання для обговорення

1. Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних технологій навчання.
2. Мета і завдання застосування інтерактивних технологій у навчанні.
3. Технології особистісно-орієнтованого навчання.
4. Форми інтерактивного навчання.
5. Методи інтерактивного навчання: кооперативне навчання, інтерактивна дискусія, інтерактивний тренінг, майстер-клас.

6. Критерії вибору інтерактивних форм і методів.
7. Особливості використання різних методів інтерактивного викладання.

Тема 3. Методика організації та проведення інтерактивних занять (2 год.)

Питання для обговорення

1. Методика проведення інтерактивного заняття.
2. Основні правила організації інтерактивного навчання.
3. Приклади використання інтерактивних елементів під час проведення заняття. Види активних методик:
  - А) Вступні методики
  - Б) Основні (ключові) методики
  - В) Завершальні (підсумкові) методики
  - Г) Допоміжні методики (енерджайзери)
4. Етапи планування тренінгу. Створення концепції тренінгу. Проведення тренінгу.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема 3. Методика організації та проведення інтерактивних занять (2 год.)

Питання для самостійного заняття

1. Сутність понять «інтерактивність», «інтерактивне навчання». Освітні моделі і стратегії.
2. Інтерактивні технології як ефективний засіб підвищення якості навчання.
3. Провідні ознаки й інструменти інтерактивного навчання.
4. Навчання в співдії: теорія та практика.
5. Подолання труднощів у ефективному застосуванні інтерактивних методів навчання між викладачем та здобувачем освіти.
6. Методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем.

8. ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

Інноваційні методологічні підходи до навчання в контексті сучасних освітніх систем

Право кожної особи на отримання освіти за здібностями гарантується у статті 26 Загальної декларації прав людини. У Європейській конвенції про права людини зазначено, що нікому не може бути відмовлено у цьому праві, однак воно вимагає державного регулювання.

Інноваційний пошук в освіті повинен починатися зі створення або прийняття фундаментальної наукової концепції, зміни парадигми навчання та виховання. Введення інновацій у процес навчання має спиратися на філософські основи освіти, відповідні вимогам часу. У нашій країні відбуваються суттєві зміни в національній освітній політиці, яка тепер орієнтована насамперед на задоволення потреб особистості, що призвело до значних змін у виборі змісту, форм і методів навчання. Проблемі вдосконалення підготовки фахівців у системі освіти приділяється достатньо уваги. Останнім часом реалізується концепція безперервної освіти, яка передбачає зміни за трьома напрямками: чому вчити (зміст), у якій послідовності (структура) і яким способом вчити (технологія).

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що система підготовки фахівця у вищій школі найбільш ефективна тоді, коли як її організаційно-методичного інструментарій використовуються різноманітні педагогічні технології (Н. Е. Касаткіна, Б. П. Невзоров, Л. Г. Семушкіна, Т. І. Шамова та ін.).

Як зазначає Кісіль М. В. «...одним із шляхів модернізації освітньої системи постає упровадження в навчальний процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації (італ. *innovazione* - новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства».

Інноваційну педагогічну технологію варто розглядати як особливу організацію діяльності та мислення, які спрямовані на організацію

нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті².

Активне навчання

Активне навчання має навчити співпраці, тому воно і є інтерактивним. Є багато мотивів інтерактивності. На першому плані знаходяться переконання, що знання та досвід кожного учасника освітнього процесу надзвичайно цінні. Напевно, найбільші знання має викладач, який веде заняття, експерт в даній галузі. Але свій досвід, свої знання, врешті-решт свій спосіб спостереження за світом, участі в цьому вносить кожен учасник освітнього процесу. Саме спосіб постановки питання, виявлення труднощів у розумінні обговорюваного питання може вказати нові напрямки пошуку для всіх учасників групи. Базування на спільному досвіді створює шанс багатобарвності, багатосторонності навчання.

Є й інший мотив: в сучасному суспільстві щораз менше досягнень є результатом індивідуальної діяльності, оскільки ми живемо в час колективної праці. Знання індивідуумів є малоприматними, якщо індивідум не вміє брати участь у постійному обміні. Тому в інтерактивних закладах освіти важливий акцент ставиться на інтеграції групи, на те, щоб її члени добре пізнали один одного, навчилися відповідно реагувати та усвідомлювати свою реакцію на чужі позиції та дії. Багато робиться для того, щоб учасники закладів освіти просто добре почували себе, вміли сприймати один одного. Успіху не можна досягнути самотійно, а лише разом – у колективі³.

Поняття інтерактиву, інтерактивне навчання

Інтерактив («inter» – «взаємний», «act» – діяти) – це активна взаємодія засобами діалогу з чимось (наприклад, з комп'ютером) або кимось (людиною). Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію і залучення усіх учасників у пізнавальний процес. Інтерактив – це більше, ніж діалог: у діалозі між викладачем та здобувачами освіти провідну роль відведено саме викладачу.

---

² Андрущенко Н.О. *Інноваційні методологічні підходи до навчання здобувачів вищої освіти в контексті сучасних освітніх систем*. Інтерактивний освітній простір ЗВО [Електронний ресурс] : матеріали всеукраїнського науково-практичного вебінару (м. Вінниця, 4 березня 2019 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2019. – 93 с

³ Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник. /За заг. ред. П.Шевчука і П.Фенриха. – Щецін: Вид-во WSAP, 2005. – 170 с

В інтерактивній формі навчання відбувається полілог: не лише взаємодія між викладачем і здобувачами освіти, а й активна бесіда і співпраця між слухачами; викладач виконує координуючу або консультативну роль. Це означає, що вони виступають рівноправними суб'єктами навчання, кожен з яких може мати власну думку, яка априорі має право на існування.

Основні ознаки інтерактиву:

✓ розширення пізнавальної активності – процес навчання побудовано таким чином, що кожен заохочений до активного пізнання через багатосторонню комунікацію, групову роботу та творчу взаємодію;

✓ ситуація взаємонавчання – кожен може висловлювати свою думку і рефлексувати, покладаючись на свій досвід і знання; істина і смисли окреслюються у полілозі та взаємодії, а не транслуються готовими знаннями;

✓ ситуація успіху – присутня атмосфера доброзичливості і взаємопідтримки, що дозволяє кожному відчувати себе комфортно, активно діяти, відзначати власні успіхи, досягнення інших і надбання усієї групи;

✓ різноманітність форм роботи, що змінюють одна одну, – індивідуальна, парна, групова робота, робота в командах;

✓ різноманітність форматів навчання – дослідницькі процеси, ділові ігри, робота з документами, різними джерелами інформації, творчі завдання тощо;

✓ поєднання різних видів активності учасників тренінгу: фізичної (рухова активність); соціальної (активність у соціальному оточенні – комунікація, взаємодія, взаємосприйняття); змістовної стосовно тематики тренінгу.

Метою інтерактивної взаємодії є:

✓ створення умов для залучення всіх здобувачів освіти до процесу пізнання;

✓ надання можливості кожному розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;

✓ створення атмосфери співпраці, взаємодії, кооперації;

✓ створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного здобувача освіти відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, значущості;

✓ продуктивне навчання, постійний взаємозв'язок з прикладами з життя, предметом діяльності, застосуванням отриманих знань у повсякденні⁴.

---

⁴ Інтерактивні методи викладання. Практичні поради для суддів-викладачів. – К.: ФОП Демчинський О.В., 2017. – 64 с.

Історичний екскурс

Якщо звернутися до історії виникнення інтерактивного навчання, то його зародки можна знайти за стародавніх часів. Так, Сократ примушував своїх слухачів шляхом запитань і відповідей знаходити «істину». Платон пропонував давати освіту дітям з 6-річного віку та розвивати їх за допомогою ігор, бесід, казок, пісень тощо. Конфуцій у заснованій ним школі не дотримувався регламентованих за часом і змістом навчальних занять. Навчання й виховання відбувалось у процесі довільних бесід, які часто мали евристичний характер.

До основ групової роботи також покладено ідеї Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Дж. Дьюї про вільний розвиток особистості, систему групового навчання А. Белла та Дж. Ланкастера, Дальтон-план Е. Паркхерст. Автор цієї методики педагог Елен Паркхерст запропонувала її як альтернативу урокам запам'ятовування й опитування. Учні мали можливість обирати зміст заняття, варіювати предмети. Весь матеріал поділявся на частинизавдання. Кожна з них конкретизувалася на окремій картці у формі короткого письмового завдання з постановкою запитань і визначення джерел, де учні можуть знайти відповіді на поставлені питання. Кожний учень складав з учителем контракт про самостійне опрацювання матеріалу у визначений час. Завдання виконувалося у доступному для кожного темпі самостійно або в групі (по 3-5 чоловік). Облік навчальної роботи здійснювався на картках: лабораторній картці вчителя, індивідуальній обліковій картці учня й обліковій картці класу. Учні працювали в окремих предметних кабінетах-лабораторіях. Звідси походить і назва – лабораторний план. Однак Дальтон-план породжував серед учнів нездорове суперництво, розвиваючи індивідуалізм, нераціональне використання часу.

В колишньому Радянському Союзі (30-і роки – початок 40-х, на Східній Україні) виникла ідея бригадно-лабораторної форми навчання, що мала назву «бригадно-лабораторний метод». Ця форма роботи стала надто популярною і поступово перетворилася в універсальну форму організації навчального процесу. Основною навчальною одиницею учнів, які вивчають матеріал і виконують завдання, була бригада (група, ланка). Керував такою групою бригадир, якого обирали з-поміж себе самі учні. Робота в групах (бригадах) організовувалася за різними варіантами: порівнювалися результати різних завдань; колективно обговорювався однаковий матеріал, де лише одне питання відрізнялось. Це спонукало до жвавої дискусії, оскільки кожна група мала новий для себе матеріал. Потім порівнювалися результати, що були одержані групами. Нажаль, ці нові форми навчання впроваджувалися без

належної експериментальної перевірки. Тому їх застосування швидко виявило значні недоліки: зниження ролі вчителя, відсутність в учнів мотивації навчання, неекономне використання часу, тобто помилки, що були характерними і для Дальтон-плану. Про ці недоліки йшлося у постанові ЦК ВКП(б) «Про навчальні програми і режим у початковій і середній школі» (1932 р.), де бригадно-лабораторний метод було засуджено. Втрачено й ті раціональні зерна, які ці методики містили. Авторитарна шкільна політика призвела до того, що аж до кінця 50-х років вчені, педагоги-практики неспроможні були експериментувати в цьому напрямі.

На Заході ж групові форми роботи з учнями активно розвивалися. У 30-50-х роках навчання в школах колишнього СРСР розвивалося на основі класно-урочної системи, яка пропонувала переважно фронтальну організацію занять. Лише у 60-х роках у радянській дидактиці з'явився інтерес до групової форми навчання в зв'язку з вивченням проблеми пізнавальної активності, самостійності учнів. У працях учених цього періоду (Л. Аристової, М. Данилова, Б. Єсипова та ін.) відзначалося, що коефіцієнт роботи учнів на окремих уроках становить від 40 до 60%, що зумовило появу групової форми роботи на уроках. У 70-тих роках важливий напрям досліджень загальних форм навчання був пов'язаний з навчально-пізнавальною діяльністю учнів в умовах колективної, групової, індивідуальної роботи в класі (А. Алексюк, Ю. Бабанський, І. Лернер, Х. Лійметс).

Проблема інтерактивного навчання й зараз активно розробляється в теоретичному та методологічному аспектах⁵.

Порівняльний аналіз традиційних та інтерактивних технологій навчання

Як відомо, інтерактивне навчання принципово відрізняється від традиційного. Для більш ґрунтовної характеристики відмінних рис двох видів навчання було проведено їх порівняльний аналіз, користуючись структурою процесу навчання І. Харламова, та представлених результатів порівняння в таблиці 1.

---

⁵ Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. –309 с.

Таблиця 1.

Компоненти	Традиційне навчання	Інтерактивне навчання
Цільовий компонент	Передавання знань через викладання навчальної інформації без залучення студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності.	Розвиток студента як суб'єкта навчальної діяльності, створення умов для активного оволодіння знаннями та реалізації творчого потенціалу.
Мотиваційний компонент	Перевага зовнішньої мотивації.	Наявність глибокої внутрішньої мотивації та мотивації спільної діяльності.
Змістовний компонент	Репродуктивне засвоєння матеріалу.	Самостійний пошук та оволодіння знаннями.
Операційно-діяльнісний компонент	Перевага методів усного викладання: лекції, бесіди, методи ілюстрацій і демонстрацій, репродуктивні методи.	Інтерактивні методи рольова гра, «акваріум», «мікрофон» «мозковий штурм», дискусія, та ін.
Контрольно-регулюючий компонент	Викладач контролює обсяг вивчення матеріалу, час і процес навчання. Зворотний зв'язок з учнями відсутній. Викладач є «джерелом» знань.	Контроль викладача за обсягом матеріалу, що вивчається, процесом навчання. Зворотний зв'язок з учнями є постійним. Викладач є організатором, консультантом та фасилітатором у навчанні.

Оцінно-результативний компонент	Є чіткі критерії для контролю знань педагогом. Але оцінка є формальним показником результату навчання, оскільки не враховує реального рівня розвитку. Відсутні можливості для тих, хто навчається, щодо розвитку самоконтролю та самооцінки.	Оцінка викладача формується на основі врахування активності кожного студента, докладених зусиль ним, способу спілкування, вміння співпрацювати.
---------------------------------	--	---

Компоненти інтерактивної технології

Інтерактивна технологія навчання як система містить такі компоненти:

- ✓ чітко сплановані цілі навчання – зрозумілий якісний та кількісний очікуваний результат процесу у вигляді навчальних досягнень здобувачів освіти;
- ✓ спеціально відібраний та структурований зміст навчання;
- ✓ інтерактивні форми, методи і прийоми, за допомогою яких організується навчання і стимулюється активна діяльність здобувачів освіти; адекватні цілям, формам і методам засоби навчання;
- ✓ розумові і навчальні дії та процедури у вигляді системи пізнавальних завдань, за допомогою яких здобувачі освіти можуть досягти запланованих результатів;
- ✓ організаційні та психолого-педагогічні умови, що дозволяють ефективно спланувати та реалізувати інтерактивне навчання.

Основною педагогічною ідеєю застосування інтерактивних технологій навчання є активізація розумової діяльності здобувачів освіти, актуалізація опорних знань, індивідуалізація освітнього процесу, надання можливості самостійного осмислення значення здобутих знань для використання їх на практиці, виховання позитивного ставлення до предмета.

Інтерактивні технології навчання передбачають організацію кооперативного навчання, коли індивідуальні завдання переростають у

групові, кожний член групи робить унікальний внесок у спільні здобутки, зусилля кожного члена групи потрібні та незамінні для успіху всієї групи. Уміле послугування різноманітними інтерактивними технологіями під час організації освітнього процесу знімає нервове напруження, дає змогу змінювати «звичні» форми діяльності, зосереджуватися на вузлових проблемах, які потребують повсякденної уваги.

Виокремлюють п'ять головних вимог для успішного навчання у режимі інтерактивної технології:

1. Позитивний взаємозв'язок – члени групи повинні розуміти, що спільна навчальна діяльність дає користь кожному.
2. Неопосередкована взаємодія – члени групи мають перебувати у тісному контакті один з одним.
3. Індивідуальна відповідальність – кожен здобувач освіти має оволодівати запропонованим матеріалом і бути відповідальним за допомогу іншим, але більш здібні здобувачі освіти не повинні виконувати роботу за когось.
4. Розвиток навичок спільної роботи – здобувачі освіти повинні засвоїти навички міжособистісних відносин, які необхідні для успішної роботи, наприклад, розподіл, планування завдань.
5. Оцінка роботи – під час групової роботи необхідно виділяти спеціальний час для того, щоб група змогла оцінити, наскільки успішно вона працює⁶.

Види активних методик

Вступні методики. Вступні методики дозволяють створювати атмосферу доброзичливості, довіри. У вступній частині відбувається попереднє знайомство із тренером, метою та завданнями тренінгу, правилами тренінгу, а також проводиться знайомство між учасниками і опитування їхніх очікувань.

Вступні методики включають до себе «розігрівачі» вправи, їх також називають «криголами» (icebreaking), оскільки такі вправи ніби «розтоплюють

---

⁶ Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с

лід» у групі, об'єднують, налаштовують на доброзичливий лад та співпрацю. У форматі вправ-криголамів може відбуватися знайомство, збір очікувань.

Основні (ключові) методики. Ключовими методиками називаються такі, під час яких розв'язується основна проблема тренінгу. Це можуть бути обговорення, інтерактивні лекції, мозковий штурм, рольові ігри, кейси, «карусель» тощо. Важливо під час основної частини тренінгу чергувати різні види ключових методик на кожний наступний етап роботи підбирати нову, відповідну до завдання методик. Серед ключових методик окремо варто виділити прави на проблематизацію. Вони мають на меті актуалізувати досвід учасників з приводу даної проблеми, підкреслити її неоднозначність, складність і водночас актуальність вирішення, підвищити пізнавальний інтерес до піднятої теми. Частково функцію проблематизації вирішує збір очікувань від учасників тренінгу і паралельний запис їх на фліп-чарті. Також це можуть бути кейси, ділові ігри, експерименти, які «оголюють» проблему, акцентують на ній увагу.

Завершальні (підсумкові) методики. Завершальні методики підбивають підсумок усього тренінгу, об'єднують результати у загальну структуру, допомагають виділити основні результати інтерактивної роботи. На завершальному етапі тренінгу відбувається наступне:

- по-перше, учасники говорять про себе: що дала участь у тренінгу кожному з них, що здалося корисним у роботі тренінгової групи, чого не вистачило;
- по-друге, учасники тренінгу дають зворотний зв'язок один одному: що допомагає (які особистісні якості, вміння тощо) кожному з них ефективно спілкуватися, а що заважає;
- по-третє, забезпечується отримання кожним учасником і групою в цілому узагальненої та індивідуалізованої інформації про ефективність роботи і можливості її продовження, опрацювання варіантів застосування отриманих результатів на практиці.

Допоміжні методики (енерджайзери) Енерджайзери, або техніки підвищення/переключення уваги застосовуються у випадках:

- коли необхідно зняти напругу або підвищити енергію та емоційний тонус у групі;
- перед зміною діяльності або переходу від одного етапу до другого;

- обов'язково – після перерви (на обід або кава-брейки) перед початком роботи.

Допоміжні методики, як і «криголами», об'єднують і налаштовують на продуктивну співпрацю. Їх не повинно бути багато (2-3 на одному тренінгу з інтервалом одна на 2-3 години). Проте їх застосування обов'язкове, якщо ефективність роботи групи зменшується через втому, брак уваги, одноманітність завдань або довготривалу чи інтенсивну інтелектуальну діяльність.

9. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Завдання 1. Проаналізуйте сутнісну різницю традиційного та інтерактивного навчання.

Завдання 2. Зпроектуйте структуру заняття з використанням інтерактивних технологій навчання (основні елементи заняття, співвідношення їх часових показників, акценти).

Завдання 3. Схарактеризуйте інтерактивне навчання та його види: 1) тренінги; 2) case-study; 3) ділові ігри; 4) мозковий штурм тощо. До кожного виду інтерактивного навчання наведіть приклад його використання з власного фаху.

10. КОМПЛЕКС ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ Й САМООЦІНКИ

1. Інтерактивне навчання:

діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія педагога і учня; організована діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу.

2. Сутність інтерактивного навчання

полягає:

учень виступає в ролі пасивного слухача;
на співпраці учня і педагога.

3. Сутність інтерактивної моделі навчання полягає у тому, що...

учень сприймає вплив педагога;
учень спілкується тільки з педагогом (безпосередньо чи опосередковано);
учень спілкується і з педагогом, і з іншими учнями.

4. Оберть принципи інтерактивного навчання:

активності;
зворотного зв'язку;
експерименту;
довіри;
свободи і рівності поглядів.

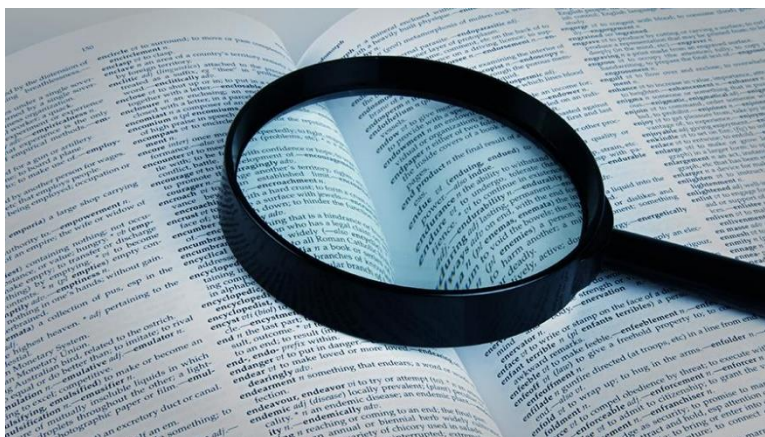
5. Розподіліть за формами навчання:

технології кооперативного навчання	технології колективно- групового навчання	технології ситуативного моделювання	технології опрацювання дискусійних питань

робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка, імітаційні ігри, рольова гра, драматизація, кейс-метод, дискусія

11. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Адаптивна система навчання – це комплексна система управління навчанням, яка гарантує адаптацію до індивідуальних особливостей здобувача освіти.

Адаптивність освітнього середовища – здатність освітнього середовища встановлювати відповідність між пропонованими освітніми послугами й освітніми запитами сім’ї, громадськості та окремих громадян, створювати і підтримувати умови для продуктивної роботи педагогічних кадрів, управлінського та обслуговуючого персоналу.

Активізація навчальної діяльності – заходи, що застосовуються з метою інтенсифікації навчальної діяльності та підвищення активності. Здійснюється за такими напрямками: а) педагогічний (застосування форм і методів навчання, які стимулюють пізнавальні інтереси); б) психологічний (збудження психічних процесів: відчуття, сприйняття, мислення, уяви учнів з метою їхньої підготовки до активної пізнавальної роботи); в) соціально-психологічний (організація міжособистісного спілкування в навчальній групі, яка сприяє змаганням та взаємонавчанням її членів, заохочення індивідуальних досягнень з боку педагога та групи); г) соціально-економічний (підвищення особистої соціальної та економічної зацікавленості в більш високих результатах навчальної діяльності).

Активізація навчальної діяльності – сукупність заходів, які здійснюються з метою її інтенсифікації та підвищення ефективності.

Активне слухання – повна участь в ситуації слухання шляхом: 1) розгляду мети того, що говорять; 2) оцінки того, що говорить доповідач; 3) прояви уваги, тобто, роблячи замітки, ставлячи питання і, якщо доречно, коментуючи.

Активне читання – повна участь в ситуації читання шляхом: 1) розгляду мети автора; 2) передбачення, про що говорить матеріал; 3) співвідношення того, що ви читаєте, з вашим минулим досвідом.

Взаємодія – своєрідне втілення зв’язків, взаємин між людьми, котрі, виконуючи спільні завдання, взаємовпливають, доповнюють один одного і досягають успіху у розв’язанні поставлених задач.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Груповий тренінг – метод навчання в аудиторії в процесі побудови ефективно взаємодіючої групи. Має на меті зміну поведінкових принципів або розвиток лідерських здібностей здобувачів освіти.

Дискусія (від лат. discussio – розгляд, дослідження) - обговорення будь-якого питання в групі, «спільне думання»; процес публічного обговорення спірного питання, проблеми. Найважливішими характеристиками дискусії є

публічність (наявність аудиторії) та аргументованість; мета – прагнення виробити спільну думку, досягнути угоди з обговорюваного питання та прийти до конкретного результату.

Едьютейнмент (edutainment, від англ. education - освіта та entertainment - розвага) - Організація навчання, яка передбачає поєднання навчання та гри; освіта за допомогою гри; це спосіб навчання людей, які недостатньо мотивовані щодо отримання знань; одночасно навчання та задоволення допитливості, що веде до глибокого захоплення предметом дослідження; форма навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення та засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оцінювальній діяльності тощо.

Зворотній зв'язок – це передача інформації між взаємодіючими учасниками педагогічного процесу, це причинно-наслідкова детермінація дії кожного з них.

Індивідуалізація навчання – така організація навчання, що дозволяє найбільш повно враховувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти.

Інновативність (лат. *innovatio* – оновлення, зміна) – емоційно-оцінне ставлення до нововведень, відмінність у сприйнятливості суб'єктів до інновацій, нових ідей, досвіду.

Інноваційна діяльність – діяльність установи освіти з організації впровадження в практику результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, дослідно-конструкторських робіт.

Інтерактивне навчання – освітній процес орієнтований на запитання та пошук. Такі форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо.

Інтерактивний метод — це певний підхід до освітнього процесу, пов'язаний з вивченням навчального матеріалу в ході інтерактивного заняття.

Інтерактивні навчальні методи – спрямованні дискусії, структуровані переживання (experiences), розігрування ролей, ігри і моделювання.

Інтерактивні технології – різновид активних (інтенсивних) технологій.

Інтерактивні технології навчання – це така організація процесу навчання, в якому здобувачу освіти неможливо не брати участь у колективному, взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесу навчання пізнання.

Інтерація (від англ. interaction < лат. inter + activus — діючий) — безпосередня міжособистісна взаємодія («обмін символами»),

найважливішою особливістю котрої визнається здатність людини «приймати на себе роль іншої».

Кванторіум (від англ. quantum – кількість; значний, суттєвий) - це форма організації навчання, що передбачає різноманітний зміст інноваційної діяльності (квантів) за інтересами учасників та включає реалізацію як індивідуальних, так і групових (командних) проєктів; форма організації творчої діяльності в сфері інновацій та сучасних технологій з метою практичного вирішення навчальних завдань.

Освітній квест – це спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої учні здійснюють пошук інформації за вказаними адресами, що включає пошук цих адрес чи інших об'єктів, людей, завдань тощо. Завдання можуть бути різними за своїм змістом і наповненням: творчі, активні, інтелектуальні.

Педагогічна технологія (за Ярмаченко М.Д.) – сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізувати поставлені освітні цілі.

Скетчінг (від англ. sketching – ескіз) - спосіб візуалізації думок і почуттів за допомогою техніки швидкого малюнка, яка дозволяє декількома штрихами передати сутність явища, образно відобразити основні ідеї та передати емоції. Застосування даного способу самовираження в процесі взаємодії розвиває спостережливість, творчі здібності, вміння виділяти головне в об'єкті спостереження.

12. РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА №1

1. Які нові знання, уміння, компетенції Ви отримали, поглибили, удосконалили?
2. В якій сфері професійно-педагогічної діяльності Ви зможете їх використовувати?
3. З якими труднощами зіткнулись під час опрацювання матеріалів теми?

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА №2

1. Що Вам сподобалось найбільше (тематика, форма викладання, інше)? Чому?

---

2. Які недоліки Ви можете виділити?

---

3. Оцініть корисність для вас поданої у ЕНК інформації за 5-ти бальною системою:

1   2   3   4   5

4. Як Ви плануєте використати отриману інформацію:

---

5. Ваші побажання та пропозиції організаторам підвищення кваліфікації, розробникам, викладачам щодо змістовних, процесуальних складників ЕНК:

РЕФЛЕКСІЙНИЙ ПРИЙОМ «ТРИ – ДВА – ОДИН»

Пропонуємо виконати наступне завдання:

- В першому рядку запишіть три факти, які були новими, цікавими, несподіваними.
- В другому – два факти, які здалися нецікавими, некорисними, або вже були відомі.
- В третьому – один факт, який хотілось би вивчити детальніше, поглибити знання.

13. АНЕКС. ІНТЕГРАЦІЙНІ ІГРИ

Навчання – це не лише зміст, завдяки якому учасники отримують знання та вміння, але і процес, який може їм цей шлях полегшити.

Використання інтерактивних методів буде успішним тільки тоді, коли буде створено відповідно доброзичливу атмосферу. Тому невід’ємним елементом майже кожного тренінгу є інтеграційні ігри.

“Криголами” використовують особливо часто на початку тренінгу, коли учасники ще не знайомі одне з одним або в ході занять, для запровадження відповідної вільної атмосфери.

інтеграційні ігри (“криголами”) Вони роблять можливим познайомитись учасникам, викликати довіру до себе – «ламають кригу»

Вони можуть також відділити одне від одних різні частини тренінгу.

Коли застосовувати? на початку занять, коли учасники ще не знайомі; в моментах «зниження енергії» групи; коли переважають статичні форми ведення занять.

Переваги: прості у проведенні; за короткий час позитивно змінюють атмосферу.

Труднощі: на початку вимагають подолання стереотипу «несерйозних ігор»; вимагають великого приміщення через необхідність руху учасників.

Приклади ігор

«Привабливий Петро»(20 хв.) Учасники займають місце в колі. Ведучий каже: через хвилину кожен по черзі назве своє ім’я та прикметник, який його характеризує. Прикметник повинен починатися з тої самої літери, що і ім’я, наприклад привабливий Петро. Коли закінчить перша особа, завданням іншої буде назвати себе та повторити попереднє ім’я та прикметник. Далі завдання переходить до третьої особи і по черзі до всіх учасників. Останній учасник повинен назвати імена та риси усіх учасників.

«Учасник» (10 хв.) Ведучий ділить учасників на пари, кожна пара отримує: аркуш паперу; о хустку для зав’язування очей; маркер. Один учасник пари має зав’язані очі, завданням другої особи є вербальне (словами) ведення особи із зав’язаними очима, щоб та могла намалювати маркером на фліпі постать учасника. Потім робимо виставку.

«Оголошення» (25 хв.) Ведучий просить учасників написати оголошення, в якому рекламує себе як товариша (вчителя тощо). Оголошення

повинне бути досить коротким, максимум до 25 слів. Далі ведучий збирає оголошення, перемішує їх та роздає учасникам. Завданням учасників є зачитати вголос оголошення та вгадати їх автора. Гра може проводитись лише тоді, коли учасники добре знають одне одного.

«Пошук подібностей» (10 хв.) Ця коротка гра дозволяє підвищити рівень енергії групи. Може бути застосована для перерви в ході занять або як метод поділу учасників на групи. Ведучий просить піднятись, не розмовляючи, стати в ряд починаючи від особи з найбільшим розміром взуття до особи з найменшим (найвищий – найнижчий, залежно від місця народження, довжини волосся тощо).

«Кого немає» (5 хв.) Ведучий просить бажаного закрити очі і мовчки вказує на особу, яка має вийти з приміщення. Гравець повинен відгадати, хто відсутній.

«Перехресне представлення» (20 хв.) Вправа складається з двох етапів, на першому етапі ведучий ділить учасників по двоє. В цих групах учасники протягом 3 хвилин представляються один одному. На другому етапі учасники представляють осіб, з якими розмовляли.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми професійної освіти: навчально-методичний посібник / укл. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2018. – 352 с.
2. Артюшина М.В., Романова Г.М., Пуховська Л.П. Сучасні педагогічні технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників / Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і

практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. - Київ: Видавничий дім «Сам», 2017. –С. 313-320.

3. Впровадження інноваційних педагогічних підходів, методів та технологій на уроках виробничого навчання у закладах професійної освіти: Методична розробка/ укладач Кураш Н.О. – Суми. 2019. – 79 с.

4. Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» (методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-навчально- методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України) / М. В. Артюшина, Я. Ю. Білоконь, І. Б. Дремова, О. Б. Кошук, І. А. Мося', Т. М. Пащенко, Г. М. Романова; за ред. Г. М. Романової. Київ : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2014. 132 с.

5. Інтерактивні технології: теорія та методика: посібник для викладачів ПТУ, коледжів / [Пометун О.І., Побірченко Н.С., Коберник Г.І., Комар О.А., Торчинська Т.А. .]. – Умань-Київ – 2008. – 94 с.

6. Коптева О.М. Використання інтерактивних технологій в закладах професійно-технічної освіти. - Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд». – 2017. – № 38. – С. 27-36

7. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019р. № 419-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80>

8. Кучерова Г.М. Інтерактивні вправи та ігри / Кучерова Г.М., Ягоднікова В.В.. – Харків: Основа, 2011. – 144 с.

9. Національна рамка кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>

10. Про інноваційну діяльність. Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2002. №36. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

11. Про професійну (професійно-технічну) освіту. Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>

12. Професійна освіта: проблеми і перспективи / ПІТО НАПН України. – К.: ПІТО НАПН України, 2018. – Випуск 14. – 108 с.

13. П'ять інтерактивних методів навчання [Електронний ресурс] // Освіта нова. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvitanova.com.ua/posts/2278-piat-interaktyvnykh-metodiv-navchannia>

14. Сидоренко В.В. Інноваційні напрями науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти / В.Сидоренко // Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садком. –К.: РА «Освіта України». –2016. – №7-8(48). –С.22-29.

15. Сидоренко В.В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти / Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія / керівн. авт. кол. Н.В.Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 516 с. – С. 177-257.

16. Сілаєва І.Є. Технології навчання професії: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2017. 64 с.

17. Староста В. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація / Володимир Староста. // Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2019. – №1. – С. 232–237.

18. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання в професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія . Лузан П.Г., Манько В.М., Нестерова Л.В., Романова Г.М., за заг. ред. Г.М. Романової. К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 216 с

19. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія / [Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В, Романова Г. М.]; за заг. ред. Г. М. Романової. – К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 216 с.

20. Шевчук С.С. Інноваційна діяльність педагога професійної школи: Навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2015. 164 с.

21. Шевчук С.С. Інноваційний урок у професійній школі: Навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО, 2015. 110 с.